

כתבה: נעמי שי

איירה: איה גורדון-נוי

הוצאת כנרת הוצאה לאור, 2011

תוכן

בתי ורותי הן שתי אחיות החיות בחיפה. בתיה האחות הגדולה ורותי אוהבות זו את זו וקשורות זו לזו. יום אחד בשעת מריבה פולטת מירה, חברתה של האחות הצעירה רותי, כי אחותה הגדולה בכלל לא אחותה. אמה של רותי מספרת לה את האמת ומבקשת ממנה לא לדבר על כך כדי לא לפגוע בבתייה.

ואולם רותי מחליטה יחד עם חברה הטוב דודי לגלות את סיפורה של בתיה. כל המבוגרים מסביב שותקים ואפופי סוד, אך האמת מתגלה, בתיה היא ילדה ניצולת שואה שהוחבאה בזמן מלחמת העולם השנייה על ידי שכנה אוהבת ואחר כך הועברה למנזר. עם תום המלחמה השכנה הטובה באה לקחת את בתיה אליה ולאחר מחשבה דאגה להפגיש אותה עם דודיה – הוריה של רותי – והוחלט להעלותה לארץ. בבית הדודים מצאה בתיה בית חם ואוהב אך ביקשו ממנה לשמור על סודה.

דווקא בתיה שמחה לגילוי הסוד ומשתפת פעולה עם אחותה – בת דודתה. גילוי הסוד מקל על בתיה והיחסים הטובים בין בתיה ורותי נמשכים עד היום כשהן כבר נשים מבוגרות וסבתות לנכדים.

הערה למורה

בתקופה שלנו, כשהפרטי הופך ציבורי ומחסומי בושה או צנעת הפרט הוסרו לחלוטין, אולי יהיה קשה לקוראים הצעירים להבין את הרעיון של הסוד. כדאי להרחיב בפני הקוראים את עולם השתיקה המאוד מסובך, הסודות שהביאו לארץ ניצולי השואה ועד כמה התקשו לחשוף אותם.

סודות - הפעלה לפני קריאה - הפעלה זו תבצע בעזרת מורה

מטרת ההפעלה הזאת לעמוד על מאפיינים של הסוד. להבין מתי כדאי לגלות סוד, להבחין בין סוד שמסכן סוד שסתם מעליב וסוד שאפשר לשמור.

הקטעים הבאים יכולים לתת למורה מספר רעיונות להתמודד עם הנושא:

מתוך פרק 6 (תקשורת וסודות במשפחה) מן הספר של **ברגמן, ז. כהן א. (1994). המשפחה - מסע**

אל עמק השווה תל-אביב: עם-עובד

"זכותם של ההורים לשמור מידע ולא לשתף את ילדיהם, שמירה על זכות זו עוזרת ליצור הפרדה ברורה בין הדורות. הזכות לפרטיות ניתנת לילד בהדרגה בהתאם לגילו ולעצמאותו..."

לעיתים עומס רגשי כבד ירבוץ על בן משפחה הנאלץ לשמור סוד משום שהוא:

- מפחד שבני המשפחה לא יוכלו להתמודד עם התכנים.
- המידע יפגע במערכת היחסים."

"סודות במשפחה"

הורים נוטים להסתיר מילדיהם מידע שהם לא מסוגלים להתמודד איתו רגשית, אולם---לעיתים יש להעביר לילד מידע קשה בגיל צעיר (למשל היותו מאומץ) כאשר המידע ממילא ייחשף בעתיד וההורים מעוניינים לסייע לו לעכלו באופן הדרגתי. כמובן שגם הצגת תכנים קשים בדרך רגישה ומתאימה לא תמנע רגשות קשים שהם עלולים לעורר, על כן יש להביע נכונות להשתתף ברגשות וחששות הילד בכל שלב בתהליך עיבוד המידע.

רב הילדים קולטים הרבה יותר מהאווירה סביבם מכפי שהוריהם משערים. אי הבנה עשויה להוביל לנסיגה ולדיכאון אצל ילדים כיוון שהם נוטים לייחס כל אירוע בעולם החיצוני לעצמם ולהגזים בכח המחשבות שלהם.

יש לשקול את התועלת והנזק של גילוי מידע כאשר סיכויי הסתרת המידע רבים .

יש להתחשב בגילו של הילד ובקביעת העיתוי לפני חשיפה למידע קשה לעיכול

קל יותר לילדים להתמודד עם דברים וודאיים, לכן כדאי לספר להם רק בהתקבל החלטה וודאית או אמת ברורה."

הפעלה מקדימה לפני קריאת הספר

שלב א- פעילות במליאה

המורה תציג בפני הילדים את השאלה: "מהו סוד?"

הילדים יחפשו במילון את המילה "סוד"
המורה והתלמידים ידונו על נושא הסוד ועל שמירת סודות.

שלב ב – פעילות עצמית

כל הילדים יקבלו דפי עבודה אישיים שאותם ימלאו וישמרו לשלב הבא.

דף עבודה אישי (לילדים)

מלאו את הדף הבא לפי רצונכם:

אני שומר/ת-לא שומר/ת ____ סודות כי _____.

כאשר אומרים סודות לידי אני מרגיש (ה) _____.

סמנו מעגל סביב התשובה המתאימה לכם:

יש לי הרבה סודות	נכון /לא נכון
יש לי נורא מעט סודות	נכון/לא נכון
אין לי בכלל סודות	נכון/לא נכון
אצלנו בבית לכולם יש סודות	נכון/לא נכון
כל סוד סופו שמתגלה	נכון/לא נכון
אני שומר(ת) על סוד כי הוא שומר עלי	נכון/לא נכון
אסור בכלל בכלל לגלות סודות	נכון/לא נכון
סודות מרגיזים אותי	כן/לא
סודות עושים אותי עצוב	כן/לא
אני אוהב(ת) סודות כי אני מרגיש(ה) חשוב(ה)	כן/לא
קשה לי לשמור על סודות	כן/לא

שלב ג – עבודה בקבוצות

בשלב זה המורה תחלק את הכתה לקבוצות קטנות ותבקש מהם לדון ביחד בנושאים שיופיעו על דף העבודה הקבוצתי.

דף עבודה קבוצתי

- אילו סודות קל יותר לשמור, סודות אישיים או סודות שקשורים לחברים?
- האם מי שמגלה סוד הוא חבר רע?

סיכום הנושא במליאה

המורה תסכם עם הילדים את הנושא בעזרת דיון כיתתי בסעיפים הבאים:

- סודות טובים - סודות רעים
- האם יש סודות שחייבים לגלות אותם, מדוע?
- איך אפשר לשמור סוד?

הפעלה לאחר הקריאה

שיחה (מורה-מליאה)

- מה היה הסוד הגדול שנשמר כל השנים במשפחתה של רותי?
- כיצד התגלה הסוד לרותי?
- מה סיפרה אמא של רותי לרותי, מה לא סיפרה?
- מי עזר לרותי לחקור את הסוד?
- מה היה תפקיד האלבום בחקירת הסוד?
- מדוע שמרו ההורים כל השנים על הסוד?
- מדוע שמחה בתיה כאשר הסוד התגלה?
- ספרו את סיפורה של בתיה בתקופת המלחמה.
- בין הדמויות בספר אנחנו פוגשים שני ילדים: מירה ודודי. מי הוא/היא החברה הטובה? מדוע?
- ספרו מה עשה/עשתה החב/ הטובה,
- מי הוא/היא החברה/ הלא כל כך טוב/ה? ספרו כיצד התנהג/ה, ומדוע כך לא מתנהגים חברים.

קולאז'-הדבק

פעילות בעקבות האיור

התבוננו באיור שאיירה איה גורדון-נוי

- תארו מה אתם רואים.

טכניקת הציור שבחרה המאיירת לצייר ספר זה נקראת קולאז' או בעברית הדבֶּק.

זו היא צורה של ציור שבה הציירים משתמשים בפיסות נייר צבעוני או בפיסות עיתון, לפעמים גם בחתיכות אריג צבעוני ומדביקים אותם במקום בצבע, או בשילוב עם צבעים. השיטה הזאת מאפשרת לציירים לעבוד בשכבות רבות ולשלב צילומים אותיות ומרקמים שונים של חומר.

- תארו כיצד נראית השמיכה של רותי?
- מדוע, לפי דעתכם בחרה הציירת בשיטה זו?

הכינו ציור קולאז'

- בחרו מתוך הסיפור קטע או שניים לצייר: רותי בגינה, החלום של רותי....

אספו גזרי נייר ובדים והכינו ציור קולאז' בעזרת צבעים והדבקות.

המחזה

לפניכם שני איורים מתוך הספר:

באיור הראשון (עמוד 33) משוחחת רותי עם דודי

באיור השני (עמוד 67) משוחחת בתיה עם רותי ודודי.

- היכן בעלילה מופיע כל איור? מה הקשר ביניהם?
- הוסיפו לדמויות המאירות את "בועת הדיבור" המופיעה בציורי הקומיקס ליד הדמויות וחברו שיחה ביניהן.
- המחיזו את שתי השיחות.

הכינו:

ד"ר רחל עזוז

ד"ר איה מרבך

מחברות סדרת ספרי הלמוד "לשון ועוד"